

Uredništvo:
Schillerjeva cesta šte. 3,
dvorišče, I. nadstropje.
* * *
Rekopisi se ne vračajo.
* * *
List izhaja vsak dan razun ne-
delj in praznikov ob 4. uri
popoldne.
* * *
Sklep uredništva ob 11. uri
dopoldne.
* * *
Nefrankirani dopisi se ne
sprejemajo.
* * *
Anonimni dopisi se ne uva-
žujejo.

NARODNI DNEVNIK

Upravišstvo:
Schillerjeva cesta šte. 3.
Naročnina znaša za **avstro-
ogorske** dežele:
celoletno . . . K 25—
polletno . . . K 12-50
četrletno . . . K 6-50
mesečno . . . K 2-10
Za **Nemčijo:**
celoletno . . . K 28—
za **vse druge de-
žele i. Ameriko** K 30—
Naročnina se pošilja vnaprej.
Za **oglas (insetate)** se
plačuje od četverstopne
petit vrste po 12 h, za
večkratni natis primeren
popust.
Posamezna šte. stane 10 h.

Št. 240.

Telefonska številka 65.

Celje, v petek, 21. oktobra 1910.

Čekovni račun 48.817.

Leto II.

Še o govoru dr. Ploja v delegacijah.

Pred tremi dnevi je priobčil »Nar. Dnevnik« iz peresa znanega štajerskega slov. politika temperamenten zagovor dr. Ploja proti njegovim nasprotnikom, osobito proti žlahtnemu g. dr. Schusterschitzu, ki sicer pusti dr. Ploja v »Slovenca« zahrbtno in osebno napadati, ki je pa vsled znane kravje kupčije, katero je sklenila z vlado klerikalna stranka na Kranjskem, ostal doma. Da tudi drugod vedo prav ceniti to Schusterschitzovo postopanje, kaže Masarykov »Čas«. Tam se v prvem uvodniku najprej dopoveduje kranjskemu poštenjaku-politiku, da Čehov ne bo nikoli več vlekel v imenu slovanstva za nos potem pa se pravi: »Grmeti proti zunanji in notranji politiki potem pa neiti v delegacije — hvala lepa!« In na drugem mestu piše »Čas«: »Poslanec Šusteršič je enostavno zbežal! Čudimo se, da so ga češki agrarci pri tem podpirali! Po našem mnenju ne bi imel sprejeti posl. Zavorka Šusteršičevega mesta v odseku za zunanje zadeve. To mesto je naravno sodilo Jugoslovanom in ne Čehu. Šusteršič je bil proti lastnim rojakom ne-lojalen in s tako politiko si naj Jugoslovani pridobijo respekt in upliv?« To so hudi udarci, na katere pa bo »Slovenec« seveda molčal. »Narodni listy«, ki med vplivnimi češkimi listi edini branijo dr. Kramářev nastop v delegacijah, to Šusteršičevo junastvo popolnoma prezrejo. Kajpada, saj je »Slovenec« tako honetno napadel dr. Ploja med drugim tudi za to, ker ni pristal dr. Kramářevega novoslavizma. Tudi »Riečki Novi list«, ki si brusi jezik za voljo Plojevega govora, ne da bi ga poznal — iz članka »Dr. Kramář (!) u delegacijah« to jasno odseva — nima grajalne besede za dr. Šusteršiča. Govorimo trezno: ali ne bi imel dr. Schusterschitz celo več dolžnosti iti v delegacijski odsek kot načelnik največje jugoslovanske stranke kot dr. Ploj, ki je samostojen slov. politik in nima nobene oficijelne in razvite stranke za seboj?

Nimamo nikakor mandata braniti ali zagovarjati dr. Ploja; saj je znano, da ne stoji z našo narodno politično organizacijo v nobenih ožjih stikih. Ali približi smo že zadnjič, da se nam gabilo klerikalni napadi na moža, ki ima najboljšo voljo izvoziti sedaj na ljubo in profit klerikalcev zavoženi voz jugoslovanske politike. Ne moremo pomagati, da se v tem oziru ne strinja — če pustimo dr. Schusterschitza, ki kot lojalni politik sploh ne pride v poštev — z dr. Kramářem. Novoslavizem nas sedaj ne bo ozdravil. In avstrijske zunanje politike sedaj tudi ne moremo voditi — na tem mestu sedi Aehrenthal in držita ga dve dinastiji ter avstrijski

ter rajhovski Nemci. Tega čina ne moremo spreminiti — zato je treba z njim računati — in se z njim bojevati, toda trezno in premišljeno in ne s političnimi fantomi. Da se povspnejo ali ponižajo »Nar. listy« celo do osebnih sumničenj kakor n. pr. v sredinem uvodniku — tega pri tako serioznemu listu zaradi diferenc v kakem političnem nazoru napram odličnemu slovanskemu politiku ne bi pričakovali.

Res je in to bi morali bratje Čehi upoštevati: oni tvorijo drugačen faktor v državi nego li mi. — Ravno včeraj je izrazil nek članek mnenje v našem listu, da si lahko Čehi privoščijo par septemberskih dni v Ljubljani in še se jih bode upoštevalo in z njimi paktiralo — nad nami pa si zaradi septemberskih dni v Ljubljani in pa zaradi naše politike od aneksije sem zlivajo vso jezo višji in najvišji krogi na Dunaju. In glejte — celo isti v vsakem oziru močni in upoštevani Čehi so izprevideli, da so napravili napako ne le glede teoretične politike v zadevah aneksije temveč celo glede svoje od začetka toliko slavljene politike na Dunaju: začeli so se poprej umikati kot mali in slabi Jugoslovani. Ali niso baš mladočehi prvi trobentali k odstopu? Ne vemo natančno, komu gre ta usluga — pa faktum je. Južni in severni Slovani smo se zaleteli z aneksijsko politiko — in stvar okusa in pameti je, kako se bomo poprej iznebili posledic, ali po Kramářem ali po Plojevem receptu. Čemu se zavzemati za oficijelno Rusijo, ki nas niti noče? Med češkimi delegati je ostal v tem oziru Kramář sam; Zavorka in Šillinger sta ga zapustila iz razlogov, ki so utemeljeni v prej navedenem »premišljevanju«. Je sicer trdo in žalostno računati z razmerami; dr. Ploj je to storil. Slov. klerikalci že hodijo zdavno po tej poti in so postali navadni Aehrenthalovi špijoni — Čehi so namenjeni po večini ravno tje (ne vemo, če ostanejo pri dr. Kramáru mladočeške ekselence) in — dr. Ploju se zameri, ker je vsaj odkritosrčno povedal, kar je mislil.

Z »Novim listom« smo kratko in jasno obračunali že zgoraj. Če bi hoeli biti osebni, bi lahko g. Supilu priložili tudi več gorkih po hrbtu. Očitati dr. Ploju, ki je vendar tako jasno in odkrito govoril za to, da glejmo najprej za ojačenje svojega naroda in skrbimo v okvirju naše države, da se uresniči največji naš politični cilj, trijalizem, očitati torej takemu možu, da je »tudijski izmečar, naivnjak in nezalica« — to je morda udomačeno v hrvaškem političnem življenju, pametni ljudje na Slovenskem se takim rečem le pomilovalno smejiijo. Sploh je pa res, da v sedanjih razmerah mali narodi pri politiki vele-vlasti nič ne pomenimo in smo jim popolnoma ravnodušni. To velja glede Rusije prav tako kakor glede vseh drugih držav. Pa seveda, kdor to pove, ve-

lja pri nas za — vladnega hlapca! V takih razmerah je klerikalcem, Aehrenthalu in Nemcem lahko gospodariti nad nami. Kajti mi delamo nespametno veliko politiko, primanjkuje nam pa političnega vsakdanjega kruha.

Avstrijski Jugoslovani in morje.

Spisal dr. Karl Slanc.

(Dalje.)

Marsikateri rodoljuben človek, ki le misli na rešitev Slovencev od narodne smrti, sodi, da bo Slovenec že tudi samo ob sebi deležen dobroti modernega gospodarstva, znanstva in umetnosti. Pa makar le še toliko joka zaradi spora med duhoventvom in posvetnjaštvom na Slovenskem, on ne more ustaviti teh bojev, iz posvetnjaške strani se glasi: narod kuljev nočemo biti in se moramo moderno vzgojevati, naj stane to karkoli. Posvetnjaštvo čuti na sebi, da je tudi ono podvrženo strogi sili, ki zahteva, da mora vstran, kar nima kaj opraviti v življenju, vstran od mize, ki se pogrinja le delavcem dotičnega časa. Dejstvo je, da živi zdaj ves drugačen človek. In ta bo moral zopet svoj prostor zapustiti, ko pridejo drugi, ki bodo drugače delali in mislili. Na zemlji je vse v razvoju. Kar se je preživelo, in ne more pobirati korakov za vodniki, tisto mora na stran.

Tedaj nahaja razvoj Slovenstva in drugih Jugoslovanov v kapitalistično gospodarstvo to oviro, kat. duhovnika, na svojem potu naprej. Slovenci, Dalmatinci in Hrvati onkraj Kolpe in Sotle se že nahajamo v tem razvoju, ali manjka nam še dosti. Pri nas še imajo Nemci in Lahi najboljše zaslužke v kapitalističnem gospodarstvu. Južni Slovani se moramo učiti in delati kakor Čehi, da pridobimo vsa sredstva za delo v kapitalističnem gospodarstvu. Ljudska šola je pred vsem važna. Naš duhovnik stoji pred njo in ne pusti v njej odpreti lin, da bi prišel sveži zrak modernega življenja vanje. Srednje šole so važne. Naš duhovnik hoče v njih gospodariti in zavira nauk prave naravoslovne vede. Kat. duhovnik jemlje preveč časa s svojimi nauki; velikanško je polje novodobnih nauk in fantije si morajo tudi vežbati telo. Naš duhovnik vodi najboljše talente iz naše kmetije v bogoslovne študije, mesto v realke in na tehniko, — naš duhovnik podpira vse nazadnjaško stremljenje naših rokodelcev in obrtnikov, katere industrija oškoduje, ker opravlja dosti njenih del. Ta stan je, in če vzamemo samo njegovo politično stremljenje, velika ovira v novjšem razvoju slovanskih narodov na avstr. jugu. Ako jemljejo le šolo v ozir, se moramo bojevati

LISTEK.

Institutka.

Roman.

Spisal Fedor Gradišnik.

38

»To je lepo od vas... menil sem, da vas ne bo...« je govoril skrivnostni možki in že je stal blizu Dane, tako, da mu je lahko zrla v oči... »Veste, tako malo vere imam v ljudi, ki se nahajajo v samostanskih institutih... v obraz vam reko najslajše besede, a komaj se obrnete, že je ogenj v strehi... Tembolj me veseli, da me niste pustili na cedilu... Vesel sem, da sem vendar našel bitje, ki mu smem zaupati... Kaj ne, Danica?«

Poslednje besede je izgovoril silno mehko... in ko se je nagnil k Dani in ji pogledal v oči, tedaj ji je bilo, kot da mu mora pasti krog vratu in ga poljubiti... Vse njene sanje poslednjih noči so stale hipoma pred njo, preživela je še enkrat vso njih krasoto in prelest... in sedaj je stal vzrok in povzročitelj teh krasnih sanj pred njo, gledala sta si iz oči v oči, govorila sta in — — —

Naprej si ni upala misliti, preveč bi bilo sreče, ko bi se zgodilo naenkrat vse, kar si je želela... Saj je že to neizmerna sreča za njo, da je prišel v tej krasni noči in da je sama z njim, da sme govoriti, kar ji velewa srce, da ga sme ljubiti, njega — svoje-ga učitelja...

Tako je bila zaverovana v svoje misli, da ni niti vedela, kedaj se je zgodilo, da jo je privil nalahno k sebi... prav tesno jo je privil na svoje prsi in Dana je natanko čutila burne udarce njegovega srca...

»Dana,« so govorile njegove ustne strastno in goreče, »Dana, povej mi, ali me imaš tako rada,

kot te imam rad jaz?... Ne, to ni mogoče... Saj jaz te ljubim od prvega trenutka, ko sem te videl, ljubim te tako, da so mi neizmerno dolge one ure, ki jih moram preživeti sam v svoji sobici... da mi teče čas tako silno počasi, kadar te ni v moji bližini. Na vseh mojih potih me spremljaš, Dana, ... ti zavzemaš glavno in edino mesto v vseh v mojem srcu, v moji duši, v vsem mojem dejanju in nehanju... Niti moliti ne morem več, Dana... in ko stojim pred oltarjem in se dogajajo čudeži v mojih rokah, tedaj si zopet ti ona sila, s katero se bavijo moje misli, mesto da bi mislile na Boga in njegova čudežna dejanja... Zato, glej, Dana, sem te prosil, da prideš nočoj v tej krasni noči v to samotno utico, samo za to, da ti razodenem svojo gorko, neugasno ljubezen...«

Dana je ves čas molčala... Poslušala ga je kakor poslušala pobožni kmet molitev svojega dušnega pastirja, poslušala vedno z večjim in večjim zanimanjem... srce pa ji je utripalo in bilo kakor še nikoli...

»Gospod,« je rekla čez nekoliko časa, »gospod, kaj naj vam odgovorim na vaše besede? V meni vse vre, moja duša je nemirna, odkar vas poznam... odkar sem vam pogledala prvič v oči, nisem več ona, ki sem bila nekoč... Toda gojila sem to čustvo sama zase — upala si nisem, kazati svojo srečo tudi na zunaj: saj vi ste vendar moj učitelj, a jaz, jaz sem le vaša učenka... Kako bi mogla potem takem gojiti nado, da se ozrete name ljubeče in usmiljeno... Ljubila sem vas na skrivnem... le jaz sem vedela za to in nikdo drugi... najmanj pa vi sami... Izogibala sem se vam nalašč in le zato, da ne bi mogel kdo očitati, da lažim za vami in da sem se zaljubila v vas... Nekaj navadnega je to v našem institutu: lazi se za součenkami in lazi se za nunami

— tako se prično navadno ona tajna znanstva, ki jih je poln vsak zavod...«

Sredi stavka je naenkrat obstala.

Šele ko je izgovorila zadnjo besedo, se je zavedala velike nerodnosti, ki jo je storila...

Ali ni mar ona ravno takšna, kot so druge? Ni li tudi ona lazila za svojo prijateljico in — ali se ni tudi med njima razvilo to prijateljstvo do ljubezni, do razmerja? Čemu torej govori o drugih — če je sama ravno taka? Ali ni to grdo? Ali ni to tudi zahrbtno?

Ta misel jo je tolikanj prevzela, da ni mogla nadaljevati... Dušilo jo je nekaj v grlu, bila bi rada govorila, a beseda ji je zastala, še predno jo je mogla izgovoriti.

Na svojih licih pa je čutila vroči poljub svojega prijatelja... ogenj njegovih žgočih oči je čutila na svojem obrazu... postalo ji je neznosno vroče in ne da bi bila vedela, je vrgla svojo dolgo, črno ruto raz sebe...

Blagodejen hlad je prevzel vse njeno bitje.

Oblečena je bila le za silo... ognila je v naglici svoj dolgi predpasnik, predno je odšla iz sobe, hiteti je morala, ker bi se bile sicer lahko zbudile njene sostonovalke... Potemtakem je razumljivo da ni delala toalete.

Gospod spiritual je sedel poleg nje in opazoval lepoto tega mladega dekleta. Videla je prav dobro, kako ji je padla dolga črna ruta, v katero je bila Dana odeta, na tla... a pobral je ni... Bilo mu je baš prav, da je storil slučaj, kar je hotel oni že zdavnaj storiti...

Sedaj je videl svojo izvoljenko v vsej prelesti in čarobni lepoti pred seboj... nekaj čudnega in neznanega je spreletelo njegovo telo... v sencah mu je jela urneje biti žila... slednjič se je ojunačil,

z našim duhovnikom, ker nobeden učitelj ne sme biti njegov hlapec ali kakorkoli od njega odvisen, ker naše gospodarstvo zahteva od učitelja:

»V isti smeri, kakor raste družba, nastajajo za posebne funkcije posebni organi, ki morajo postati samostalni. Častnik ne more biti sodnik in ker se oboje ne da združiti, ne more biti kateri teh funkcijonarjev žaljen. Čas se približuje, ko se bo dogajal neki proces diferenciranja, razločevanja, ki je že zdavna bil potreben, da rozloči dvoje, kar se ne more združiti: versko funkcijo od funkcije učitelja. Duhovnik je človek verstva, učitelj je mož pameti in svobodnega preskuševanja. Učitelj biti, se pravi, imeti dolžnost, da dotični misli in druge misli lči; to se pravi, vzbujati kritiko v učencu, vaditi razgovor, se pravi vzbujati, gojiti duha iznajdbe, se pravi, izjaviti, da se resnica spoštuje, ko enkrat pride na dan in če podere še toliko teorij. Ali se more trditi, da je tako duševno stanje v duhovniku, menihu ali nuni? Ali zmorejo biti ti učitelji dvoma, buditelji svobodnih misli? Ti ljudje imajo družiti dve nasprotni si funkciji. In to je nemogoče, taki vzgojitelji so kvržljivi vzgoji mladine. Katoliška cerkev in še vedno korist od tega, ker bi rada imela človeškega duha večno pod svojim varštvom.

Vsak duševni boj izloča energijo bojnikov, jih sili, da se učijo, in razvija duševnost. V času reformacij so nastali jezuiti, ki so si stavili nalogo, preroditi zaostali katolicizem in šolati njegovo duhovenstvo. In res so se pred luteransko reformacijo precej neomikani in razuzdani kat. duhovniki spametili in začeli drugo življenje. Tudi novejši boji med posvetnjaki in duhovniki so dobrotljivi v tem oziru, da razvijajo duševne zmožnosti obeh bojnikov. Na Slovenskem so se duhovniki poprijeli tudi nekaterih naukov posvetnih disciplin in nekateri dobro uplivajo v tem oziru na mlajše sobrate. Ako bi bili Slovenci večji narod, kateremu se ne bi bilo treba tako silno braniti pred potujčenjem, bi bili ti boji povsem dobrotljivi, bi bila to druga in zdatnejša reformacija, ker je ne more nobena sila in tudi država ne ustaviti. Ali imamo opraviti tudi drugod; kakor v časih luteranske reformacije s Turki, tako zdaj z Nemci in Lahi, ki hočejo slovanski živeti na naši zemlji uničiti. Politično ne morejo priti do veljave in je naš duhovnik tudi v tem oziru napredovanju na poti. V znanih septemberskih dneh se je zgodilo nekaj v Ljubljani, kar se dogaja povsod, kjer so narodnostni boji. Začetkoma ni bilo Bog ve kaj razdraženosti, šele ko sta padla dva človeka, se je naenkrat v Ljubljani in po vsej deželi razvila jeza tako vehementno med vsemi šolanimi ljudmi, da ne najdemo lahko v naši zgodovini take orkanu enake prikazni. To ni bilo napravljeno, to je kazalo, da se Slovenstvo zaveda svoje narodnosti. Naši duhovniki so videli to valovje srditosti v našem narodu in delali se, kakor bi čustvovali z drugimi vred. Ali ne dolgo potem so postali indiferentni in taki, da je vlada lahko videla, da ima protipezo v naših deželah in je po tem tudi ravnala. In tako pride pri vseh narodnih pojavih; na Slovenskem obstaja dualizem med strankami tudi v narodnostnih vprašanjih. Poglejmo, kako so se vedli klerikalci v slučaju nepotrditve Hribarja za župana. Še krvaveči od strašnih obstrukcijskih napadov v parlamentu, so tako veseli, da se mora Hribar odmakniti. — Kolikokrat so pa že Čehi uprizorili takšne septembreske dneve; z njimi paktirajo vlade, s Slovenci pa ne. Kdo je kriv tega?!

Ako pogledamo nastanek avstrijske države in življenje iste, ne moremo šteti v zlo le slabemu gospodarstvu naših vlad, da smo južni Slovani zaostali v razvoju gospodarstva in omike. Veliko sto let je preteklo, preden so se razni avstr. narodi konsolidirali in započeli trajno delo. V vseh avstr. de-

želah dolgo ni bilo mirnega življenja. Te dežele so bile tudi priklopljene politično rimskonomškemu cesarstvu, ki je bilo vedno slabotno, ker so posamezni teritorijalni nemški knezi bili presamosvojni in je tedanji nemški cesar bil neki varuh papeštva. Avstrijski cesarji so bili tudi dosti časa rimskonomški cesarji. To rimskonomško cesarstvo je stalo življenje mnoge avstr. vojake in je požrlo mnogo denarja. V pretečenem stoletju je to minilo. Avstrija je morala po vojni s Prusi leta 1866. izstopiti iz nemške zveze. Avstr. državniki pa so bili vajeni na pridobivanje dežel in so hoteli razširiti državo še bolj v nemških deželah; niso se mogli tedaj dosti brigati za razvoj gospodarstva in omike svojih narodov; državniki so mislili v notranji politiki na to, kako bi ponemčili Slované in Madjare. Ko je Avstrija izstopila iz nemške zveze, je še hotela pridobivati na italjanskih tleh. Pridobila je, ali pustiti je morala vse zares lepe kraje vsled vojsk z Italjani. Leta 1866. ko smo sicer bili Avstriji srečne bitke proti Italjanom, so isti tudi skoraj pridobili Trentin in Trst, Istro in Dalmacijo. — Ako se ne bi hitro sklenil mir z Nemčijo, bi to šlo. Ali po teh vojnah leta 1866. so uvideli avstr. višji državniki, da Nemčija ni bila v tem letu prijazna Avstriji, da je hotela tedaj pridobiti Češko in Moravsko. — Uvideli so državniki, da je treba dinastiji utrjevati moč v ostalih avstr. narodih in si pridobiti, če mogoče, na Balkanu kaj sveta, da zadobi Trst in Adrija večje ozadje na kopnem svetu in država na slovanskem jugu večjo priliko, da prodaja proizvode svoje industrije v orientu. Kakor vemo, se je, kakor drugod, razvil tudi v Avstriji cesarjev absolutizem. Habsburžani so ravnali tako, kakor drugi kralji. — Stanovi — plemenitaši, teritorijalni ranjši vladarji, višji duhovniki so bili v srednjem veku merodajni, od njih je bil kralj odvisen; od njih je bilo odvisno, koliko dobijo kralji vojakov in davka. S pomočjo meščanov in kmetov so vzeli kralji tem feudalnim gospodom glavno stvar: kneta in njegove fante za vojake ter njegovo davčno moč. Kmet je kraljem tudi pomagal do nadvlade nad samosvojim meščanom. Ali v Avstriji je bilo več narodov, Avstrija ni jezikovno enotna država. Kakor se vršijo boji med posameznimi ljudmi, stanovi in razredi za koristi gospodarstva, za prostor v vladajočih krogih, ki vladanje daje vladajočim strankam tudi materialne dobičke, tako se vršijo boji med narodi, ako isti tvorijo države. Boj gre v tem slednjem slučaju za to, da kak narod spravi svoje ljudi v centralno vladu in po tej v podrejene urade; tako potem vladajoči narod svoje ljudi spravlja na mesta državnih služb tudi med drugimi narodi v isti državi, si ureja s pomočjo davkov vseh državljanov svoje gospodarstvo in kar je zvezano z istim; ložje se tako spravlja tak narod na višjo stopinjo kulturnega razvoja in lahko diktira tudi drugim rabo svojega jezika. Avstrijski vladarji so kot absolutistični vladarji skrbeli dalje časa za to, da se je v državi centraliziralo v uradih, šolstvu in drugod. Narodnost se tedaj še ni povdarjala, Nemec, Slovan in Madjar je nista povdarjala, pač pa je Nemec prišel po svojih grajščakih in kat. duhovniku na mesta, na katerih je uplival na vladarje. Nemec je dobival podporo iz rajha, tam se je prej razvijalo večje gospodarstvo in večja omika; postal je tako avstrijski Nemec močnejši in vladarji so njegov jezik pred vsem upoštevali in njegovim nekdanjim vladajočim stanovom dali sovlado. Madjari so bili kalvinisti in njihovi veleposestniki, bogati ljudje, energične gosposke narave; njihova aristokracija se je dolgo močno držala kot stan nasproti absolutizmu avstrijskih cesarjev to je proti takozvanim Bachovim huzarjem, nemškim uradnikom, ki so prišli med nje in nosili surke. Še danes je madjarsko plemstvo močno v Avstriji, posebno pa doma na Madjarskem. Madjari so bili kmetje brez večjih mest in brez lastnega meščanstva. Njihovo meščanstvo so tvorili priseljeni Nemci in židovi. Ali veliki madjarski kmetje so si uredili doma vse tako, da so lahko dobili od centralne vlade vse, kar so hoteli. Ti možje so delali opozicijo, so se med sabo lasali, pa vse le navidezno, da ložje zmaguejo; na skrivnem je bilo navadno vse dogovorjeno. Katoliški madjarski duhovniki morajo nastopati s kalvinisti vzajemno, drugače imajo ves narod proti sebi. Madjarski plemenitaši so prekanjeni, spretni diplomati-politiki. Kot lastniki latifundij so se vadili v ureji velikih gospodarstev, na katerih je trebalo vladati veliko delavcev; bili so bogati in so se lahko šolali. In tako se je to malo število pravih Madjarov — bilo jih ni pred 100 leti čez tri milijone — obvarovalo potujčenja in postalo tako mogočno, da ima med njimi naseljenih dva miliona Nemcev in milijoni Slovakov, Slovencev, Hrvatov, Srbov in Rumunov težavno delo, da se obvarujejo pomadjarjenja, ali vsaj, da ne postanejo celo sužnji Madjarov v državnopravnih vprašanjih, kakor mi Slovenci Nemcem. Madjari so se povzpeli s časom tako visoko, da je odvisno vladanje naše polovice države od njihovih ukrepov. Dosegli so razpolovičenje države in zdaj zahtevajo od dinastije, ki je v Avstriji edina merodajna v odločitvah državnopravnih vprašanj, vsako leto več. Naš cesar ima težavno stališče, da reši skupno armado, katero bi Madjari radi razpolovili in imeli za-se svojo. Naši vladarji imajo sploh težavno stališče v razmerju naše do transilvanske polovice, ker jim je skrbeti za to, da ne postane Madjarska popolnoma neodvisna država in le vezana z Avstrijo po osebi vladarja. Madjarski politiki stremijo za tem, da vse odpravijo, kar bi utegnili potujčiti njihov narod in tudi potujčevanje v skupni armadi; seveda pa poleg stremijo za popolno svobodo, da potem lahko delajo s slovanskimi, rumunskimi in nem-

škimi sdržavljeni kakor hočejo in se obvarujejo, kakor pravijo, slovanske povodnji. Ako bi dosegli Madjari popolno neodvisnost, bi madjarili Rumune, Hrvate, Srbe in Nemce in če bi dobili še Bosno ter Hercegovino pod svojo oblast, bi potujčevali tudi te Slované in bi postopali še hujše z njimi, kakor postopajo Prusi s Poljaki na Nemškem. Sreča je, da dinastija ne sme Madjarom dopuščati polne državne neodvisnosti, ker bi bila potem dinastija sama prodana na milost in nemilost Madjarom in njihovih deželah. Zaraditega je upati, da bode hotela imeti dinastija v Hrvatih in Srbih na celem avstr. slovanskem jugu protitežje proti Madjarom in se Hrvatom in avstr. Srbom ne bode godilo slabo. S temi milijoni lahko drži dinastija Madjare v strahu, ako jih sama od sebe ne zavrača. (Dalje prih.)

Politična kronika.

VAŽNE NOVICE Z DUNAJA. PREOSNOVA MINISTERSTVA?

Iz Dunaja poroča jutranji »Slov. Nar.«: Skoraj gotovo je, da bo sklican državni zbor šele 23. novembra. Dva važna vzroka sta pri tem merodajna. Navzlic vsem težkočam se namreč razvijajo pogajanja v narodno-politični komisiji v češkem deželnem zboru precej ugodno in upanje na sprejetje češko-nemške sprave je opravičeno. Časovno pa so pogajanja med Nemci in Čehi precej zaostala za gotovim, stavljenim rokom. Vlada hoče zatorej še dati posameznim pododsekom narodno-politične komisije v češkem deželnem zboru še tri tedne časa za pravna pogajanja. Cel elaborat teh pogajanj naj bo potem prišel pred češki deželni zbor, ki naj bi češko-nemško »spravo« perfekuiral s tem, da bi sprejel od narodno-politične komisije mu predložene predloge. To vse pa se ne more zgoditi pred sredo novembra. Uspeh češko-nemške sprave pa bo imel, kakor znano, dalekosežne posledice na vse naše notranje politične razmere. Rekonstrukcija Bienertovega kabineta je s češko-nemško spravo v najožji zvezi. Ta rekonstrukcija kabineta pa bo že izvršena prej, predno se sestanejo poslanci k državnozbornemu zasedanju, tako da bodo stopili pred državne poslance, ko se ti zopet snidejo v državnem zboru, novi reprezentanti najvišjih upravnih mest v državi. O novih možeh na ministerskih stolcih že danes govoriti, bi bilo prezgodaj in odveč. Toliko pa je gotovo, da bodo dobili Čehi v novem kabinetu primerno zastopstvo in da bodo oddani tudi portfelji ministrov-krajanov.

PRIPRAVE K HRVAŠKIM VOLITVAM.

Danes teden, dne 28. oktobra se vrše volitve v hrvaški sabor. Došlo bode do boja med 5 političnimi skupinami: to so: hrvaško-srbska koalicija, klerikalci (združeni furtimaši, frankovci in — židje), pristaši dr. Mile Starčevića, kmečka stranka (Radičevci), vladinaši in socialisti. Poleg tega je še nekaj neodvisnih kandidatov, ki nagibajo deloma k koaliciji, deloma k Tomašiču. Zanimiv pa bode predvsem boj med vladinaši in koalicijo (hrvaška samostalna in srbska samostalna stranka). Splošno se sodi, da še koalicija ni požgala za seboj vseh mostov, po katerih bi se moglo priti do sporazuma z banom, vsaj po volitvah. Koalicija je postavila doslej svoje kandidate v 66 okrajih, vlada v 42. Vseh okrajev je 88. — Klerikalci imajo 51, Starčevićeva skupina 23, Radičeva kmečka stranka 21, srbski radikalci 14 in socialisti kandidirajo v 21 okrajih. Poleg tega je pa še 6 samostojnih kandidatov.

DROBNE POLITIČNE NOVICE.

Afera Hrabra v nižjeavstrijskem deželnem zboru. V včerajšnji seji nižjeavstrijskega deželnega zbora je bil sprejet predlog preiskovalne komisije v takozvani Hrabovi aferi, naj se Hrabu izreče najstrožja obsodba zaradi neosnovanih napadov na krščansko-socialne člane deželnega zbora. — Liberalci in socialni demokrati so glasovali proti.

Češko-nemška sprava. Komite referentov, ki se je pečal s posvetovanjem radi uredbe rabe jezika pri posameznih avtonomnih obastvih na Češkem, je svoja posvetovanja dokončal. Glede Prage se je že našel kompromisni predlog, ki temelji na soglasnem naziranju, da se glede Prage ne sme ugotoviti nikak privilegium odiosum in da se glede Prage ne sme drugače postopati, kakor pri drugih mestih.

Socialnodemokratske demonstracije v Brnu. Včeraj so se zopet ponovile socialdemokratske demonstracije v Brnu proti davčnim načrtom finančnega odseka moravskega deželnega zbora. Na deželni hiši so socialni demokrati pobili nekaj š.p.

Srbska skupščina. Na predlog predsednika Nikolića je sklenila skupščina soglasno izreči kralju sočutje radi boleznii prestolonaslednika. Poslanec Stojan Novaković je podal interpelacijo glede zatiranja srbskih učiteljev v Macedoniji s strani turških oblastev. Minister zunanjih zadev dr. Milovan Milovanović bo danes na to interpelacijo odgovoril.

Demonstracije za volilno pravico v Lvovu. Snoči so priredili socialni demokratje velike demonstracije za uvedbo splošne in enake volilne pravice v deželni zbor in občinski zastop. Vladal je pri demonstrativnem obhodu vzoren red in ob 9. je bila manifestacija končana.

Nova grška vlada. Venizelos je že sestavil nov grški kabinet. Splošno se priznava, da si je izbral za posamezne portfelje najmožnejše ljudi. Zveze s Turčijo si bode Venizelos prizadeval vzdržati korektne.

privil je Dano z vso strastjo svoje mladosti k sebi, in dolgo, dolgo je ni izpustil...

Dana je dihala globoko in naglo... sunkoma so se dvigale njene prsi... krčevito se je oprijela njegove roke... in zrla je vanj tako udano in liubezni polno...

»Dana«, je izpregovoril slednjič on, »ali boš še kedaj uslišala mojo prošnjo — kaj ne, da ni bilo danes prvič, da si prišla?«

»Ne, dragi, prišla bodem, kadar boš hotel... le tega se bojim, da bi naju ne zasačili...«

»Bodi brez skrbi, srce moje... Če se ne izdava sama, potem se nama ne more ničesar zgoditi.«

Dana mu je ležala v naročju, on pa ji je božal ličeca in jo poljubljal na ustna, vroče in ognjeno...

»A mater Sebastijana...« se je spomnila nenkrat Dana... »Njej ne ostane ničesar prikritega. Povsodi ima svoj nos in vsako stvar iztakne... Bojim se, dragec, ah, tako bojim...«

»Tudi nje se ti ni treba bati«, je rekel spiritual. Sploh pa si zapomni to, kar ti bo služilo vedno dobro in uspešno v tvojem življenju: Bolj kot svojih sovražnikov se boj onih, ki ti govorijo sladko in pri-lizljivo, kajti nikdo ni hudobnejši, kot takozvani prijatelji in prijateljice... Njih se boj, srcece, in če imaš prijateljice — izogibaj se jih. O materi Sebastijani sem ti že zadnjič povedal, kolikor vem o nji — poznaš jo torej, kar je vedno glavna stvar pri presoji kakega človeka, zlasti sovražnega... Če so ti znane njegove dobre in slabe lastnosti — potem imaš izdatno orožje v rokah in brez strahu greš lahko v bodočnost...«

Dana si je globoko oddahnila... z obema rokama je objela gospoda spirituala okrog vratu, njene ustne pa so šepetale srečne in blažene:

»Vse bom storila, vse, kar zahtevaš od mene, samo moj bodi, samo moj...« (Dalje sledi.)

Portugalskih menihov in nun se branijo povsod: Na Ogrskem se bodo priredile proti naseljenju teh nadležnih tujcev velike ljudske skupščine, iz Španije pa so jih največ uljudno odpravili naprej.

Bavarski princ-regent bo obhajal dne 12. marca svojo 90. letnico. Princ-regent Luitpold je najstarejši izmed sedaj vladajočih knezov v Evropi.

Štajerske novice.

V Celju bo v nedeljo velik nemški dirindaj. Iz različnih krajev pridejo v naše tako zelo nemško mesto pevci, ki bodo v prvi vrsti pili in razsajali in potem še le morda peli. **Upamo, da bodo oblasti skrbale za varnost življenja in imetja Slovencev.** Imamo namreč od takih slavnosti hude skušnje. Značilno je, da bodo pela društva veleizdajalsko pesem Nemcev v Avstriji, katero so oblasti zaradi njene hohencolernske tendence že enkrat prepovedale. Mestni župan je naročil obesiti Nemcem izdajalsko frankfurtarsko cunjo na hišah. Radovedni smo, koliko nemških trgovcev in obrtnikov mu bo nasledlo?

Posledica nemških nasilstev pri otvoritvi Slov. doma v St. Ilju. Dne 14. t. m. je bil obsojen pri mariborski okr. sodniji 16letni J. Hernet, kar je na dan otvoritve psoval mimo Súdmarkhofa domu se vračajočega slovenskega trgovca g. Šostariča iz Maribora. Obsojen je bil nan 12 ur zapora in mora plačati tudi oba zagovornika. Zahvalit naj se gre mladi Hernet protestantovskemu Mahnertu, če bo moral kašo pihati. Konečni vtis vse zadeve je lepa slika, ki jo mora imeti vsak o nenški »kulturi« in »vzgoji«.

Električna centrala v Ljutomeru. Dne 14. okt. se je vršila pri graječi se trški električni centrali v Ljutomeru lokalna razprava pod vodstvom dr. Faschinga. V trgu se bode najbrže že 1. januarja upeljala električna razsvetljava.

Opozorimo celjsko policijsko oblast na nekega agenta, ki se je pojavil tudi v Celju in vabi dekleta s seboj. Tako je danes dopoldne vabil neko dekle, naj gre z njim, da ji bo dobro šlo, da bo imela lepe obleke, da ji bo on kupil karto za vožnjo itd. Mož je bil oblečen precej elegantno v gornještajersko obleko in je v obrazu črn.

V ormoških in ljutomerskih goricah se ta teden splošno bere. Trgatev ni tako vesela, kakor lani in predlanskim, ker pridelek zaradi toče, peronospor in drugih bolezni ni obilen. Lepi dnevi zadnjih dni so povzročili, da je mošt slajši, nego se je pričakovalo. Mošt ima letos lepo ceno; plačujejo zanj po 56 do 60 vin. Lansko vino se prodaja po 48 in 50 v liter. Dosti ga je pri nas pokupila Vinarska zadruga v Celju.

Vodne naprave na Dravi pod Ormožem. Inženirja Bela Szüts in Štefan pl. Fodor sta od hrvaške vlade dobila koncesijo, da uporabita vodne sile reke Drave za proizvodnjo elektrike. Izvesti se imajo zlasti ta-le dela: Vodotok ali kanal od vasi Brezje na hrvaškem ozemlju do Varaždina, katerega dolžina bo znašala 16 in pol oziroma 21 kilometrov (5 ur hoda), širina 80 oziroma 67 metrov in normalna višina vode 5 in pol odnosno 4 metre. Pri Brezju bodo zapornice zaradi plovbe s splavi. V vodotoku bodo tri stopinje (grede) in pri vsaki električna centrala z 9 oziroma 8 turbinami. Mline ob Dravi podjetnika pokupita. Kakor je iz načrta razvideti, bo to podjetje velikansko.

»Fantovščino« priredi g. Vinku Kukovcu jutri v soboto 22. t. m. ob 8. uri zvečer tamburaški in pevski zbor »Slov. del. podp. društva« pri g. Fazarcinu na Ostrožnem.

Tatvina Zagradom pri Celju. Včeraj je došel k posestnici Cvikl Zagradom boljše oblečen človek, kateri ji je prinesel vest, da je njenemu možu, ki dela v Štorah, razbilo glavo. Žena se je seveda grozno prestrašila, takoj poiskala drugo obleko in se napotila v Štore. Tujcu je pa v zahvalo, da ji je žalostno vest prinesel, še postregla s pijačo. Ko je žena odšla, je pa tujec vzel sekirjo, razbil hišna vrata in preiskal celo hišo. Odneseš je dve zlati in dve srebrni uri z verižicama, vso boljšo obleko posestnika Cvikla in 20 kron denarja. 30 kron ni našel, ker so bile k sreči varno skrite. Celjsko orožništvo zasleduje go-ljufa.

Svarilo. Po Štajerskem potuje sedaj neki agent pariške tvrdke Louis Hacusser & Co., po imenu Louis Hacusser, kateri skuša pridobiti trgovce, da bi se udeležili bruseljske razstave 1. 1910. Kakor konstatirajo graški listi, se gre v resnici za neko zakotno razstavo, čije odlikovanja so popolnoma brezpomembna.

Pri konjiškem okrajnem glavarstvu se bodeta dražbala dne 31. oktobra dopoldne lova občine Bezovica (izklicna cena 233 kron) in občine Okoško (izklicna cena 30 kron).

Iz Slov. Bistrice. Posestnik Žuntar iz Poljskave je kupil v takozvanem Turškem drevoredu stari mlin s posestvom za 6.000 K. Kupec je Slovenec.

Iz Ptuj. Zadnji ponedeljek dopoldne so kmečki fantje grozno pretepli posest. sina Franca Čuša iz Kicarja. Težko ranjenega so zapeljali v bolnišnico, pretepače pa naznanili. Ptujskim klerikalcem bi priporočali, da bi raje učili kmečke fante lepših navad v cerkvi in šoli kakor pa hujskali po nepotrebnem ljudstvo proti učiteljstvu.

Umrli je v Gradcu podjetnik za betonske stavbe g. Franc Vargazon. — V Poljčanah je umrl umirovljeni sodni oficijal Karl Negovetič.

Iz Polzele. Našim slovenskim otrokom ubogih staršev namerava prirediti CMP božičnico; ker so pa naše razmere skromne, skuša podružnica z raznimi prireditvami pridobiti potrebno vsoto. Vsled

tega opozarjamo slavno občinstvo, da se vrši v nedeljo, 23. t. m. pri g. Cimpermanu Vinska trgatev, ter pričakujemo, da prihite od vseh strani sosedi ter nam pomagajo. Polzela spada danes med ogrožene kraje. Pozor na njo! Po trgatevi ribji lov, razni komični nastopi in ples, pri katerem svira priznana ciganska godba g. Roja!

Veržej. Streliško društvo v Veržaju priredi v nedeljo dne 23. oktobra t. l. vinsko trgatev v gostilniških prostorih g. Hedžeta. Vstopnina za osebo 40 vin. Začetek ob 5. uri zvečer. — K obilni udeležbi vlijudno vabi odbor.

Uradni dan ptujskega okrajnega glavarstva bo v nedeljo 23. okt. pri sv. Tomažu pri Ormožu.

V Ciršak pride za učitelja na šulvereinsko šolo vpokojeni jarenski nadučitelj Breznik. Mož se je že v Jareni pošteno trudil za nemškutarijo; v Ciršaku hoče nadaljevati. In kako se sklada to s tožbami nemških listov, da se hoče v Ciršaku »reševati nemško deco?«

Občni zbor podružnice Družbe sv. Cirila in Metoda za Tolsti vrh in okolico se vrši dne 23. oktobra ob pol 3. uri popoldne v Tolstem vrhu v prostorih Tolstovrške slatine. Dnevni red. Namen šolske družbe sv. Cirila in Metoda. (Govori zastopnik glavne družbe.) Čitanje pravil. Volitev odbora. Vpisovanje novih članov. Razni predlogi in nasveti. Pridite vsi, ki čutite slovensko! — Vrši se tudi veselica, vinska trgatev, ples ter se govori o ljudskem štetju.

Druge slov. dežele.

Iz kranjskega deželnega zbora. V sredini seji kranjskega deželnega zbora je stavil nar. napr. poslanec Fr. Višnikar sledeči nujni predlog: »Ozirajoč se na to, da je v imeniku krajev (občinskem leksikonu) za Kranjsko mnogo nepravilno pisanih in popačenih imen in tudi mnogo nepotrebno in nezmislno na nemško prestavljenih imen krajev, katerih ljudstvo nikjer ne rabi, predlagajo podpisani poslanci: Visoki deželni zbor skleni: C. kr. deželna vlada se pozivlja, da o priliki prihodnjega ljudskega štetja da natančno pregledati in popraviti krajevni repertorij (občinski leksikon) glede pisave imen krajev in da odpravi popačena in taka imena, katerih ljudstvo dejansko ne rabi, ki tedaj niso v navadi.« — Pri razpravi o računskem sklepu kranjskega učiteljskega pokojninskega in normalnošolskega zaklada se je oglašil tudi poslanec dr. Triller in se v imenu nar. napr. stranke toplo zavzel za regulacijo učiteljskih plač. Stavil je sledečo resolucijo: »Deželni zbor zbor smatra primerno regulacijo službenih prejemkov učiteljskega osebja na ljudskih šolah za neodložno ter naroča deželnemu dboru, da že v 1. seji prihodnjega zasedanja predloži dežel. zboru svoje tozadevne nasvete.« Resolucija je bila z glasovi klerikalcev odklonjena. — Klerikalna večina je nadalje sprejela predlog finančnega odseka, da se opusti zavarovanje deželnih poslopij proti požaru, ampak se ustanovi poseben zavarovalni zaklad. (!!) Razpravljalo se je tudi o draginji. V imenu upravnega odseka je poročal o zadevnem predlogu dr. Novak radi uvoza kladne živine in južnoameriškega mesa posl. Hladnik; predlagal je, da se preko dr. Novakovega predloga preide na dnevni red. Razvila se je obširna debata, v katero so posegli: posl. Žitnik, ki prizna, da tudi kmet mora kupovati skoro ves živež in vse pridelke; vendar je proti znižanju carin in proti uvozu tuje živine; posl. Višnikar, ki povdarja, da se bo draginji odpomoglo z radikalnim zdravilom: s spremembo naše trgovinske politike; Povše, ki pravi, da vprašanje draginje pri nas še ni pereče, in da v umni živinoreji vidi bodočnost našega kmeta; dr. Triller, ki vidi v agrarni politiki vzrok neznosni draginji. Naš kmet ni neposreden producent živine, on kupuje živino in jo zopet prodaja in pri tem, da je živina draga, trpi kmet sam. Pritrjuje izvajanjem Povšetovim, naj bi se skrbelo za povzdigo živinoreje. Končno obrača ost svojega govora proti prevelikemu številu praznikov in proti zapravljanju denarja na romanjih, zoper misijone, beraške redove itd. Da se je predlog upravnega odseka — prehod čez dr. Novakov predlog na dnevni red — sprejel, je naravno. — Danes v petek je zopet seja.

V Pri občinskih volitvah v Kostanjevici so v vseh treh razredih zmagali naprednjaki.

V Slovensko deželno gledališče v Ljubljani. Jutri v soboto »Punčka« in »Lokaina železnica«. V nedeljo popoldne ob treh predstava »Knežne« za z dežele in za mladino ob zelo znižanih cenah; zvečer ob sedmih japonska drama »Tajfun«. — V torek ruska revolucionarna drama »Moloh« (iz najnovejše dobe ruske države); spisal Lev G. Birinski.

V Mestna občina ljubljanska se je začela baviti z vprašanjem glede uvoza argentinskega mesa. Vlado komisar pl. Laschan je poslal tržnega nadzornika g. Ribnikarja v Trst proučavati to zadevo v svrhu, da se tudi za Ljubljano dobi neka množina tega mesa.

V Roparski napad. Iz Beljaka poročajo: 16. tm. proti sedmi uri zvečer se je vračal penzionist Peter Finding proti domu, kar ga napade nek lopov ter zahteva od njega uro in pa denar. Finding, star in slaboten mož, mu je brez obotavljanja izročil uro in denar, katerega je bilo 98 vin. Te vinarje mu je ropar velikodušno vrnil, uro in

pa nož je vzel s seboj. Roparja je pozneje policija zasledila in aretirala. Imenuje se Vit Dokler in je z Ogrskega doma.

V Pokušen samoumor Ljubjančana. V Reki sta bila nastanjena nekaj časa ljubljanski 32 letni trgovec Ivan Keber in njegova 32 letna soproga Fani. V nedeljo zvečer, ko sta čakala na parnik na Adamičevem pomolu, je Keber nakrat skočil v morje. Dva delavca sta ga rešila. V bolnišnici je izpovedal, da hoče na vsak način »zaradi družinskih razmer izvršiti samomor. Drugi so zopet mnenja, da ima neozdravljivo bolezen, in da le sam zvrta krivdo na ženo.

V Pri občinskih volitvah v Prvačini na Primorskem so slov. naprednjaki v vseh treh razredih zmagali.

V Iznani portugalski redovi osrečijo Goriško? Kakor poročajo goriški listi, je baron Lazarini prodal svoje posestvo Grahovo nekemu italijanskemu duhovniku, ki nastopa kot posredovalec za neko francosko kongregacijo. Kongregacija baje namerava naseliti na tem posestvu redovnike, katere so izgnali iz Portugalske.

Dnevna kronika.

a Luccheni. 12 let je tega, kar je bila avstrijska cesarica Elizabeta v Ženevi v Švici umorjena. Dne 10. septembra leta 1898. se je zgodil ta umor. Cesarica Elizabeta, ki je bila več let hudo bolna, se je takrat mudila v Territetu blizu Ženeve. Dne 10. septembra je prišla v Ženevo samo za nekaj ur. S svojo dvorno damo je hotela ob 3/4 1. popoldne iti iz hotela »Beau rivage« na obrežje, da bi se z ladjo peljala v Territet. Na cesti blizu hotela jo je napadel italijanski anarhist Luccheni in ji zasadel bodalo v srce. Sunil in zadel jo je tako, da je bila cesarica malo trenutkov pozneje mrtva. Luccheni je po izvršenem atentatu zbežal, a dva kočijaža, ki sta videla atentat, sta ga dohitela in ga ujela. Dne 10. novembra 1898. je prišel Luccheni pred porotno sodišče v Ženevi in je bil obsojen na do smrtne ječo. V kaznilnici je prebil Luccheni 12 let. Čulo se je večkrat pritožbe, da je švicarska ječa premila. Zlasti dunajski listi so se opetovano razvneli, da dobiva Luccheni za hrano vsak dan meso, da dobiva svojo merico vina in vsak dan eno smodko. Luccheni je po svoji obsodbi opetovano kazal znake blaznosti. Napadal je paznike in tudi kaznilničnega ravnatelja in tudi usmrtili se je večkrat poskusil. Pred nekaj dnevi je zopet imel tak napad blaznosti, da so ga zaprli v podzemsko ječo. Tam se je na jermen svojega čevlja obesil. Ko so prišli pazniki v njegovo celico, so ga našli mrtvega. — Luccheni je bil rojen v Parizu 23. aprila 1873. Njegova mati je bila Italijanka, kdo je bil njegov oče, tega sam ni vedel. Bodi pri tej priliki omenjeno, da je umor cesarice posebno razburil primorske Slovence, kar je pač naravno, saj je bil Luccheni Italijan. Primorski Slovenci so zaradi Lucchenijevega dejanja demonstrirali proti Italijanom in razbili nekaj italijanskih šip. Zaradi teh demonstracij so bili tako strahovito kaznovani, da jim je za vedno prešla volja še kdaj manifestovati svoja patrijotična čuvstva.

a Smrtna kosa. Umrli je avstrijski poslanik v Parizu, grof Khevenhüller. — Umrli je profesor nemškega prava na češki univerzi v Pragi profesor Hanel.

a Pri občinskih volitvah v Banjaluki je bilo po trdem boju izvoljenih 8 muslimanov, 6 katolikov, 5 pravoslavnikov in 1 Žid.

a Samomor visokega dostojanstvenika. — Ustrelil se je ravnatelj portugalskega državnega denarnega zaklada, ko je dobil od vlade povabilo k enketi, pri kateri bi moral položiti račun o svojem poslovanju.

Umrli je Zagrebu nenadoma, zadet od srčne kapi, kanonik Ivan Fliverić, tudi v hrv. javnem življenju znana osebnost.

a Cook baje neumorno dela na tem, da bi se rehabilitiral. V Kodanj se namerava vrniti 15. novembra in prinesiti seboj nekaj svojih zapiskov o dosegi severnega tečaja, kolikor jih je zopet našel.

a Guverner na Reki postane baje grof Wickenburg in bo v kratkem imenovan. Že od mladosti deluje v reškem guberniju in je bil slednji čas namestnik guvernerja. Po demisiji grofa Nako vodi gubernijske posle samostojno.

Bolezen srbskega prestolonaslednika Aleksandra. Včeraj popoldne ob 4 je bil izdan glede bolezni prestolonaslednika buletin, ki konstatira, da je prestolonaslednik obdržal hrano v želodcu. Pacienta se loti od časa do časa kolaps. Temperatura znaša 39,4°C, dihanje 40, udarec žile 110. — Proti večeru se je stanje prestolonaslednika zopet poslabšalo. Pulz in dihanje sta bila hitrejša. Zdravniki se boje, da bi ti pojavi ne učinkovali nengodno na srce. Tudi so moči prestolonaslednika nekoliko bolj opešale. Toda zdravniki kljub temu upajo, da bo močna prestolonaslednikova narava vse te napade zmagala.

v **Ruska carica bolna.** Nemški listi poročajo, da boleha ruska carica, ki se nahaja v zdravilišču Nauheim, na oslabeleosti hrbtničnih živcev. Uradno se razglša, da se je bolezen mnogo zboljšala.

v **Kolera.** V zadnjih 24. urah je zbolelo v Neapolju za kolero 9 oseb, umrlo jih je 5. V provinci napolijski je zbolelo 9 oseb za kolero, umrlo 5, v Rimu je zbolela ena oseba in ena umrla, v Apuliji pa sta zboleli 2 osebi in ena umrla. — Na Ogrskem je zbolela v zadnjih 24. urah za kolero ena oseba in ena umrla. — Primorsko namestništvo je izdalo komuniké, v katerem se konstatira, da je Trst prost kolere. — V preteklem tednu je zbolelo na Ruskem za kolero 422 oseb, umrlo pa 237 oseb.

v **Cesarja Fran Josipa trg v Berlinu.** Včeraj je mestni občinski svet v svoji seji sklenil, da se odslej naprej imenuje veliki trg pred veliko opero v Berlinu „Cesar Fran Josipov trg“.

v **Prepovedano slavlje poljske socialne demokracije.** Nestor poljskih socialnih demokratov, Boleslav Limanovski bo obhajal v nedeljo svojo 75 letnico in 50 letnico literarnega delovanja. — Poljski socialni demokratje so mislili to proslaviti s posebnim slavljem. Policija jim je pa slavlje zabranila, ter zažgala da Limanovskega, ki je ruski podanik, v tem slučaju izžene.

v **Kuga v Odesi.** Po daljšem presledku se je zopet tukaj pojavila kuga. Obolela sta za kugo dva dečka.

v **Argentinsko meso.** Mestni magistrat je bil obveščen, da dobi mesto Krakov koncem meseca 15.000 kg argentinskega mesa.

v **Čenstohovski roparji in tatovi.** Iz Čenstohove se poroča, da je preiskava nedvomno doglala, da je bil aretirani pater Izidor soudeležen na umoru Maczochovega brata.

v **Amaterfotografom!** Ker nam je došlo od raznih strani toliko dopisov, da nam ni mogoče vsakemu posazniku odgovoriti, ulj. prosimo vse p. n. intesente, da blagovolijo še nekoliko časa potrpeti, da se uredi druge notranje važnejše zadeve pripravljalnega odbora. Čim bode odbor sestavil pravila, skliče eden ali dva prijateljska sestanka, ki bodo pravočasno objavljeni v dnevnikih in želimo, da se jih vsi, ki se za stvar resno zanimajo, blagovolijo udeležiti. Ob tej priliki se bode vsak lahko natančneje informiral in izrazil svoje želje in nasvete. Prosimo pa vse one intesente, ki nam dosedaj niso še javili svojih naslovov, da jih naznanijo takoj na: Pripravljalni odbor društva „klub slov. amaterfotografov“ v Ljubljani.

v **„Vzgojeslovje“** za učiteljska piše gosp. Viktor Bežek, ravnatelj c. kr. moškega učiteljskega v Gorici.

Po svetu.

Na Dunaju je umrl 17. t. m. ravnatelj orkestra v dvornem gledališču in cerkveni pevovodja Moric Wolf, star 52 let.

Neverjetna obsodba. V Düsseldorfu ni dobil podčastnik Henz zaprosenega dopusta in se je v jezi izrazil: »Zdaj še nisem socialni demokrat, pa lahko še to postanem.« Za to ga je najvišje vojno sodišče obsodilo na 7 tednov zapore in degradacijo.

Bolezen grofa Tolstega. Soproga grofa Leva Tolstega je brzojavila iz Jasne Poljane Tolstovim prijateljem, da se je zdravstveno stanje Tolstega močno zboljšalo in da sta temperatura in pulz normalna.

Boj zoper analfabetizem na Hrvaškem. Na Hrvaškem je ogromno število analfabetov. Tretjina vseh šoloobveznih otrok nima šol. Vojaških rekrutov je pa 72 odstotkov analfabetov. Predvsem je torej treba izboljšati ljudsko šolo. Kakor je razvidno iz statističnih podatkov, narašča število šol od leta do leta, vendar pa to število šol, kakor tudi število učnih moči nikakor ne zadošča, da bi dobili vsi hrvaški otroci najprimitivnejše temelje kulture. Leta 1908—1908 je bilo na Hrvaškem 98.010 otrok brez pouka in veliko število šol ni moglo sprejeti vseh otrok. Da se temu nedostatku vsaj za silo odpomore, je ban dr. Tomašič dovolil, da se vzame iz izseljeniškega fonda 300.000 K za podporo tistim občinam, ki neobhodno potrebujejo šol.

v **Reven grof in bogata princesinja.** Princesinja Ida Sulkowska, večkratna milijonarka je prišla radi zapravljivosti pod oskrbstvo. Princesinja je poročena z aradskim advokatom in državnim poslancem, s katerim pa je sodnijsko ločena. Nedavno se je spoznala z grofom Smetnikovim. Grof Smetnikow je zelo zadolžen, zato je takoj zasnubil bogato princosinjo. Oskrbnik grofice pa neče dovoliti poroke, ker je grof popolnoma obubožan.

v **Mlada roparska morilca.** 16 letni mizarski učenec Avgust Winkler iz Sv. Hipolita in 18 letni kovaški učenec Ivan Sekura z Dunaja sta v Sv. Hipolitu napadla 67 letnega raznašalca kruha A. Weningerja, ga umorila ter mu odvzela denar. Po umoru sta se morilca vlegla v jarek ob cesti ter čakala nadaljne žrtve. Mimo je prišel nek italijanski delavec, katerega sta cestna tollova takoj napadla. Ker je Italijan kričal, mu je pritekel na pomoč bližnji gostilničar in sicer ravno v trenutku, ko je nameraval eden morilcev poriniti Italijanu nož v život. Roparja so zaprli.

v **Deželnozborski kandidat poslan v blaznec.** V zadnjem času so dobivali volilci IL dunajskega okraja pozive, naj postavijo za kandidata v deželni zbor kemika dr. Frica Demmerja. Ljudje pa, ki ne privoščijo dr. Demmerju deželnega poslanstva, so ga spravili v opazovalnico za nmo-bolne. Dr. Demmer je šele pred nekaj leti podedoval 300.000 kron, katerih se je prav hitro iznebil. Smatral se je za izbornega komponista in vplivnega politika, kljub temu, da o teh stvareh ni imel pojma.

v **Nesreča vojnega ministra.** V sredo se je rumunski minister vozil s svojo družino z avtomobilom. Voz se je pa prevrnil in vsi, ki so bili v njem, so bili zelo znatno poškodovani. Minister se je potolkel na glavi in si zlomil dve rebri, ženi sta bili zlomljeni dve rebri, hčeri roka, šoferju pa noga.

v **Spomenik carja Petra Velikega.** V spomin na 200 letno zavojevanje Estlanda se je te dni odkril caru Petru Velikemu v Revalu spomenik. Pri odkritju spomenika je bil navzoč veliki knez Konstantin Konstantinovič.

v **Župnik — požigalec.** V vasi Pegomas v bližini mesta Cannes na Francoskem so zaprli katoliškega župnika Sperta, ki je osumljen, da je v zadnjih štirih letih zažgal več poslopij in izvršil več predrznih tatvin. Pred štirimi leti je nastal v žagradu požar, ki je bil napravil precej škode. Župnik je zahteval, da mu občina popravi povzročeno škodo, česar pa ni hotela storiti. Da se maščuje župljanom, je župnik začel zažigati njihova poslopja.

v **Ruski kmetje se puntajo.** Kmetje v vaseh Černa in Kamenka, kakih 400 po številu, so napadli občinsko hišo, v kateri so vse razbili, ter vse akte uničili. Zaprli niso nikogar, ker se je žandarmerija bala blizu priti.

Obrambni vestnik.

v **Družba sv. Cirila in Metoda je prejela iz Amerike sledeče pismo:** Slavno vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani! — Cenjeni gospodje! Z veseljem Vam moram danes poročati, da smo Vam nakazali svotico 450 K (ali 91 dol. 50 c) kot čisti preostanek naše veselice, ki se je vršila 25. septembra v Clevelandu. Ni veliko, pričakovali smo več, toda kar je, pošiljamo z največjim veseljem za napredek in razširjenje blagoslovenega dela naše prekornostne Ciril-Metodove družbe. Vzemite, bratje, onstran Oceana ta mali dar iz rok naklonjenih vam Amerikancev, ki v narodnih ozirih prav tako čutijo kot bi bili z vami, pri vas. Potrudili se bomo, da pošiljamo še naprej enake zneske, vse v korist Ciril-Metodovi družbi. Če bodejo razmere kazale, naredimo po novem letu še eno veselico v korist družbe, in upajmo, da bodejo zopet lahko kaj poslali. Bodite nam pozdravljeni, dragi bratje onstran Oceana, v težkih bojih zoper ošabni nemški naval in bodite prepričani, da čitimo vedno z vami. Pozdravljamo vas vsi skupaj prav prisrčno ter končujemo to pismo s slovenskim CM pozdravom. Za podružnico št. 24. Cleveland, O. Louis Pirc l. r. predsednik. Rodoljubi posnemajte naše vrle Amerikance!

Najnovejša brzojavna in telefonična poročila.

Biennerth pri Khuenu.

Dunaj, 21. okt. „Budimpeštanska koresp.“ javlja, da je obiskal ministerski predsednik Biennerth danes dopoldne ministerskega predsednika Khuena in imel z njim celo uro trajajoče posvetovanje.

Iz delegacije.

Dunaj, 21. okt. Vojni odsek ogrske delegacije je imel danes sejo, v kateri je pričel z razpravo o vojnem proračunu. Košnt je izjavil, da mora njegova stranka tako dolgo odklanjati izdatke za skupno armado, dokler uprava iste ne izpolni madžarskih narodnih zahtev, ki bi ne pomenile oslavljenja temveč okrepljenje skupne armade. Delegati vladne stranke so pa izrazili skupnemu vojnemu ministru svoje zaupanje.

Bolezen srbskega prestolonaslednika.

Belgrad, 21. okt. V bolezn prestolonaslednika Aleksandra se obrača zdatno na bolje. Nocoj

je prestolonaslednik dalje časa spal in je obdržal tudi hrano pri sebi. Zjutraj ob 8. uri se je izdal buletin, ki pravi: dihanje 32, vročina 38°8, žila 102, boljše, splošno stanje: se obrača na boljše.

Iz Portugalskega.

Lisabon, 21. okt. Apostolski nuncij monsignore dr. Tonti je odpotoval v inozemstvo.

Lisabon, 21. okt. V vseh krogih se razpravlja načrt, da bi se upeljala splošna subskripcija za plačilo državnih dolgov v inozemstvu. Celo mali posestniki ponujajo v ta namen izkupiček za svoja posestva in uradniki svoje plače.

London, 21. okt. „Financial News“ prinašajo brzojavko portugalskega finančnega ministra, v kateri zatrjuje ta, da bo republika tudi nadalje zvesto izpolnjevala portugalske državne obveznosti. Upravo svojih financ bode popolnoma preuredila, zmanjšala bode vse neproduktivne državne izdatke in odpravila dosedanje gospodarstvo z deficiti. — Vlada se bo trudila spraviti finančno gospodarstvo v deželi na trdno podlago.

Razmere v Perziji.

Teheran, 21. okt. V Perziji stoje zopet pred krizo ministerstva. Parlament je s sedanjem regentom sila nezadovoljen. Pristaši prejšnjega šaha se zopet množestveno pojavljajo.

Tržne cene.

Dunaj, 20. okt. Borza zakmetijske pridelke. Iz Budimpešte so došla trdna poročila; vsled tega se je tendenca utrdila tudi tu so cene splošno poskočile pri pšenici, rži, koruzi in oger-skem ovsu za 5 vin. Promet je bil majhen.

Trst, 20. okt. Sladkor. Centrifugal pilés prompt K 30 do K 30½, za dobavo K 27¾ do K 28½. Tendence stalna.

Budimpešta, 20. okt. Svinjski sejm. Ogrske stare težke 146—148, mlade težke 152—154, mlade srednje 154—158, mlade lahke 160—164 v kilogram. Zaloga 31.251 komadov.

Budimpešta, 20. okt. Mast. Svinjska mast 170, namizna slanina 147.

Praga, 20. okt. Sladkor. Surovi sladkor nova kampanja K 2125. Tendence: stalna. — Vreme oblačno in hladno.

Budimpešta, 20. okt. Žitna borza. Pšenica za oktober K 10'50, pšenica za april K 10'46, rž za oktober K 7'80, rž za april K 7'86, oves za oktober K 7'99, oves za april K 8'28, koruza za maj K 5'48. Pšenice se zmerno ponuja in dobro kupuje, tendenca trdna, promet 30 tisoč stotov, pšenica v efektivu za 5—10 v dražja, ostalo nespremenjeno, termini so se zvišali. Vreme lepo in hladno.

Dvoje stanovanj

z eno ali dvema sobama, kuhinjo in pritliklami ter z lepim vrtom, se takoj odda po ceni. Vpraša se v trafiki, Graška cesta. 576 3-2

A. Jurcov naslednik **Alojz Senčar**, špecerijska trgovina na debelo in drobno v Ptuju, sprejme tekom meseca novembra t. l. spretnega 22—26 let starega

prodajalca,

ki je zmožen slovenskega in nemškega jezika v pisavi in govoru ter tudi zmožen voditi trgovske knjige. Kdor se zanima za to mesto, naj stavi svoje pogoje pismeno.

Zgoraj imenovani sprejme takoj tudi močnega učenca

z dobrimi spričevali in poštenih starišev. — Učna doba 4 leta. 579 3-3

Tovarniška zaloga

vsakovrstnega papirja, pisalnih potrebščin, trgovskih knjig, na debelo in drobno pri

Goričar & Leskovšek v Celju
Graška cesta št. 7.

Lasna zaloga šolskih zvezkov, risank in risalnih skladov po novih predpisih. — Tiskovine za vse urade.

177 88-63